

Nederlandschen.

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Dingsdag den 18 december.

Heden is Z. Exc. de minister van buitenlandsche zaken ter vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal verschenen, ten einde er de aangekondigde diplomatieke mededeelingen te doen.

Z. Exc. zeide, dat, toen hij in de voorlaatste week afschriften aan hun Edelmogenden overlegde der brieven, tusschen den nederlandschen gevolmachtigde en den eersten minister van Engeland gewisseld, de regering voornemens was, die stukken niet publiek te maken; doch daar het weldra gebleken was, dat het fransch ministerie bekend was met die correspondentie, en zij onder eenige verbloeming geplaatst was geworden in een engelsch dagblad, dat, naar het algemeen gevoelen, in nauwe betrekking tot het britsche kabinet staat, en tevens daarbij het niet overleggen dier brieven aan de staten-generaal voorgedragen werd als een bewijs, dat de Koning andere uitkomsten beoogde dan die in hoogstdezelfs officiële onderhandeling met de conferentie erkend waren, was ook thans de regering genoopt en het geheim ten aanzien dezer stukken op te heffen en ze, zoo als de minister nu deed, publiek te maken.

Voorts deed Z. Exc. verslag van hetgeen er in den loop der onderhandelingen plaats had gehad, waarnit bleek, hoe Engeland het prussisch ontwerp eerst als een grondslag van onderhandeling had beschouwd, en op de verklaring van den nederlandschen gevolmachtigde, dat het een grondslag van traktaat was en hij bereid was het binnen 24 uren te teekenen, zoo de overige belanghebbende partijen evenveel haast maakten om de zaak te eindigen, gezegd had, dat dit niet anders dan de bestrijding van een woord was. Dit wederlegde Z. Exc. die daarbij eenige ophelderingen gaf omtrent de wijze, waarop Pruisens ontwerp door Engeland en Frankrijk op zijde was geschoven, en zich meer breedvoerig uitliet over de buitensporige eischen betrekkelijk de Scheldevaart. Vervolgens toonde hij aan, hoe onregtvaardig aan Nederland de zwaarigheden ten laste werden gelegd, die het beslechten dezer verschillen twee jaren lang hebben tegen gehouden, en hoe telkens, wanneer Nederland, dat tot drie malen toe en altijd in zijn nadeel een veranderden grondslag van onderhandeling volgde, tot de afsluiting naderde Engeland steeds die afsluiting belette en naar nieuwe onbekende voorwaarden verwees. Hij verklaarde, dat het boven alle tegenpraak bleek, dat niets zou gebaat hebben, al had ook de nederlandsche gevolmachtigde alles voetstoots willen onderteekenen. De minister betuigde, dat de regering bij het onderzoeken naar de eigenlijke aanleiding der onverdiende bejegening, die Nederland aangedaan wordt, slechts gissingen heeft kunnen inzamelen, in wier ruim yeld hij zich niet zou wagen. Echter bestreed hij het gevoelen van sommigen, welke die oorzaak meende te vinden in het belang, dat de mogendheden, en bijzonder Engeland, in een laag regt op de Schelde stelden. Hij wilde niet eens aanvoeren, dat het belang van den franschen handel en scheepvaart juist het tegendeel vorderde; maar vroeg, hoe of het te verklaren ware, dat, daar het verschil, volgens Englands berekening, slechts driemaal honderd duizend gulden uitmaakte, om zoodanige geringe som de engelsche vloeten in dit jaargetij zich op onze kusten waagden, en een talrijk fransch leger in België binnen rukte. Ook merkte hij aan, dat eerst negen maanden na het onderteekenen van het traktaat van 15 november, waarbij het mentzer-tarief op de Schelde van toepassing werd gemaakt, de magtigste kabinetten van Europa ontdekten, dat dit tarief met eene sluiting der Schelde gelijk stond.

In deze gesteldheid van zaken, zeide de minister, ziet de nederlandsche regering vruchteloos om naar het woord van het voor de wereld thans opgehangen staatkundig raadsel, en zij moet de oplossing van het ernstige problema, waarbij ons volk bestaan zoo nabij betrokken is, aan de toekomst overlaten. Zij kan het met te meer gerustheid doen, daar geens dwalingen van hare zijde, voor zoo verre zij zich zelve bewust is, de hachelijke crisis, die ons getroffen heeft, berokkend; want zij overtuigt zich van de ongegrondheid der veronderstelling van enkele, die, op het verledene terugkomende, de meening uiten, als of men deze wending der negotiatie had kunnen vermijden door vroeger toe te geven. Neen edelmogende heeren,

hetgeen nu gebeurt zou ook heb- gehad, al ware het traktaat van scheiding reeds lang gekomen.

Ondertusschen vervolgt de onder te wankelen haren bedaarden gang op de baan, welke de aard der dingen aan haar heeft afgebakend. Zij zal altijd bereikt gevonden worden de onderhandelingen weder op te nemen, zoodra zulke de goede hoop op eenen goeden uitslag zal kunnen geschieden; zij zal evenwel op geen en anderen voet handelen, dan dien, welke eenen onafhankelijken, achtbaren staat betaamt. Geen pedrestreek zal de vrijheid bezoedelen, door onze voorvaderen in eenen trachtigjarigen strijd bevochten.

Zijne Exc. eindigde zijne redevoering met dese woorden: Onze staatkunde behoeft steeds verdedigend en behoedend te zijn, en niet min huisselijk dan onze zeden. De nederlandsche regering, op eene gelijke lijn geplaatst met die van alle andere staten, en het wederkeerig ontzag eischende, dat men aan haar verschuldigd is, vindt zich bij voortdurend gebonden de vriendschap van alle vreemde Mogendheden met ijver aan te kweeken, en aan alle hare billijke wenschen een nauwgezet oor te leenen. Eene welwillende toeschouster der pogingen, in sommige landen aangewend tot wijziging en verbetering van derzelver instellingen, ontboudt zij zich zorgvuldig van daaromtrent partij te kiezen, of eene meening aan den dag te leggen; zij eerbiedigt die van alle vreemde staatslieden, welke heming en kleur zij ook voeren. Alleenlijk gedooft zij niet, dat die pogingen worden in verband gebracht met eenig beperking der onafhankelijkheid, of met eenige krenking der waardigheid en der regten van Nederland.

Aldus aan u Edelmogenden de beginselen onzer buitenlandsche staatkunde opeleeggende, zou ik aan mijnen plicht en aan de inspraak van mijn gemoed te kort te doen, indien ik stilzwijgend voorbij ging, hoe te midden der schokken, welke overhoeds de geheele maatschappelijke orde van Europa zijn komen bedrigen, neerlandsch staten generaal aan de wereld, wier bliken op hen gevestigd zijn, een schouwspel aanbieden, hun verheven standpunt, het gewigt der gebeurtenissen en hunner waardig. Ontoegankelijk voor partijzucht, voor verdeeldheid, voor eenigen invloed van neiging ter gunste of nadeele van bijzondere personen en voor ijdele bespiegelingen, is deze eerbiedwekkende vergaderzaal uitsluitend toegewijd aan de strekking naar regt en waarheid, en aan de practische overweging en bevordering van de wezenlijke belangen der natie.

Geen stelselmatige tegenstand aan de regering, geen blind toespijken harer maatregelen; slechts de overtuiging van het verstand en de ingevingen van het geweten kenmerken hier de stemmen, hij elk onderwerp uitgebragt; stemmen steeds den stempel dragende van onafhankelijke betrekkingen in de maatschappij, en wat meer zegt, dien van een onafhankelijk karakter. Nimmer ontberen dan ook hier onze buitenlandsche betrekkingen de noodige ondersteuning en weerklank, zoo dikwijls het er op aankomt de duurzaamheid van den vrede en vriendschap alle Mogendheden te bevestigen, en de daartoe strekkende verhandelingen of algemeene pligten naar te komen; maar wanneer overmoed, staatkundige dweeperij of ligsinnigheid onze belangen, onze waardigheid en ons volkbestaan aanranden, of Europa roept veriaogen, dat Nederland ten behoeve van hetzelfde een vruchteloos offer bringe, en zich tot demping van den afgrond der onwenselingen onderwerpe aan het lot van Curtius, of wanneer de vreemdeling zich eigendunkelijk mogt vermeten haren uit te vaardigen op den grond onzer geboorte, dan, edelmogende heeren, vinden regt en billijkheid eene veilige schuilplaats in uwen boezem, en blijft steeds onze lens, die van het afgetreden voorgeslacht, de vrije Nederlander buigt zich alleen voor het Opperwezen.

Nadat Z. Exc. de minister van binnenlandsche zaken de redevoering had gehouden, heeft de voorzitter, baron d'Escury, gezegd: dat hij, in naam der vergadering, den minister zijnen dank betuigde voor de zoo hoogst gewigtige mededeelingen, door Z. Exc. gedaan, en hem tevens verzocht den tolk harer erkentelijkheid daarvoor bij den Koning te willen wezen. Hij heeft er in zin en substantie bijgevoegd: dat Z. M., vooral in oogenblikken, waarin daden spraken, zich kon vergewissen, dat, zoo de immer rusteloze Franchen zich voortdurend de echte afstammelingen dier Gallen betoonden, die de gansche wereld beroerden, de valken onder hun regering levende, daarentegen zich steeds zoudt weten te hielden, dat het

het nakroost der oude Batavieren en der oude Friezen te behooren, die pal stonden voor vrijheid en vaderland, en daar door Rome's magtige alleenheersers zelfs eerbied konden afpersen.

— In de zitting der tweede kamer van den 19 is ingekomen een verzoekschrift van kooplieden te 's Hertogenbosch, houdende bedenkingen tegen het ontwerp van wet, ter verlating van den accijs op de suiker, hetwelk naar de commissie tot de petitien is verzonden.

De centrale afdeling rapporteerde op het ontwerp van wet, strekkende om ook over het jaar 1833 te doen voortduren de werking der drie eerste artikelen van de wet van 3 november 1830, ter hetengeling van woelingen enz. De kamer besloot de beraadslagingen over dit ontwerp van wet te bepalen op morgen ten één uur.

De deliberation over het rapport der commissie tot de petitien, op het verzoekschrift van den burgemeester van het kanton Stryen, in Oud-Beijerland, op gisteren uitgebragt, werd voortgezet. Na dat eenige leden daarover het woord gevoerd hadden werd met 31 tegen 13 stemmen, overeenkomstig het advies der commissie, op dit verzoekschrift overgegaan tot de orde van den dag.

Door de commissie tot de petitien zijn twee rapporten uitgebragt, betreffende de personele belasting en den accijs op de suiker, welke ter griffie zullen worden gedeponneerd.

De eerste kamer heeft kennis gegeven, dat zij zich met de wet tot oproeping van den landstorm heeft vereenigd.

Daarna is de zitting gescheiden en tot donderdag ten één uur geadjourneerd.

's HERTOGENBOSCH, 21 December.

Berigten uit Breskens van den 16 december houden in, dat zich twee dagen te voren, op de grenzen van het 5de district, en met name bij Overslag, weder belgische en fransche patrouilles hadden vertoond. Te Kieldrecht was, naar men vernomen had, een bataljon Franschen binnengerukt. Het had aldaar belgische troepen afgelost, en zette voorposten tot aan onze grenzen uit.

— In het *Antwerpsch Handelsblad* van den 19 vindt men het volgende omtrent het beleg der citadel gemeld:

«De bijzonderheden over de jongste operatien van het beleg leveren niet veel op om een lang bulletin er mede te vullen. De belegeringswerken gaan voort, maar met al de traagheid, welke door de guurheid van het seizoen, de gesteldheid van den grond en het gevaar, waaraan de arbeiders zijn blootgesteld, onvermijdelijk is. Tot heden is er, naar men zegt, nog slechts eene bres-batterij voltooid; zij is gesteld tegen den linkerflank der halve maan en bestemd om het bastion Toledo te beschieten. Wij weten stellig, dat dezelve sedert 24 uren bewapend is, en echter hebben wij nog niet vernomen, dat ze gewerkt heeft. Het gerucht verspreid zich, dat zij door het vuur der hollandsche artilleristen gedemonteerd is geworden. Moeijelijk kan men het regte deswegens te weten komen, zoo als het in het algemeen gesteld is met alles, wat de bijzondere voorvallen van den aanval en der verdediging betreft. Het is overigens mogelijk, dat dit gerucht zijnen oorsprong alleen vindt in de omstandigheid, dat deze batterij, ofschoon voltooid, nog steeds werkeloos blijft.

«Het is half vier; wij ontvangen van het tooneel van den strijd nog eenige nadere bijzonderheden, dan die wij dezen morgen vernomen hebben. De genie-werken worden voortgezet. Eene nieuwe batterij, zijnde de 13de, en die men niet met de nieuwe bres-batterij verwarren moet, heeft haar vuur tegen de citadel geopend. Deze heeft nog veel meer projectielen dan de vorige nachten op de belegeraars geworpen. Het getal gekwetsen is nog niet bekend, maar het moet aanmerkelijk zijn. Reeds is het sneuvelen bekend van den genie-kapitein *Couteau*, die door een kanonskogel is gedood, en dat van eenen luitenant van het 19de regiment voltigeurs, wien een kogel het hoofd doorboord heeft. Een andere kapitein van de voltigeurs is gekwetst. De citadel heeft het grootste deel van haar vuur tegen de bres-batterij gerigt; die tot op dit oogenblik nog niet gewerkt heeft en door het wrpgeschut schijnt beschadigd te zijn.

In het *Journal d'Anvers* worden de laatste 24 uren van maandag op dinsdag middag, in dezer voege beschreven:

«De afgeloopen nacht is verschrikkelijk geweest voor de werkzaamheden van de genie. De arbeiders, tot aan de knieën in het water, worstelden met bewonderenswaardige volharding tegen de naar het scheen onoverkomelijke moeijelikheden. Vele dezer arbeiders zijn door de instortingen van het werk omgekomen; andere zwaarder of lichter gekwetst geworden. De genie-kapitein *Couteau* is door een kanonkogel gedood; de luitenant *Garvel* door een kogel, die hem in het regter oog trof. Er zijn vele dooden en gekwetsen geweest, door de zeer moorddadige fusillade der citadel.

— In de correspondentie van *l'Emancipation*, uit het fransch hoofdkwartier van eergisteren avond, wordt, omtrent den verschrikkelijken nacht van maandag op dinsdag, het volgend tafereel opgehaugen: «De doorgebrachte nacht is ontegenzeggelijk de ellendigste geweest, die de soldaten sedert het begin van het beleg hebben moeten doorstaan. Een stortregen, door een ij-

kouden wind gesaagd, sloeg onafgebroken op hen neder. Het 58ste regiment had de wacht aan de doopgraven; het was helagenswaardig te zien, in welke staat hetzelve's morgens naar de kantonnementen terugkeerde. Alle manschappen, officieren en soldaten, waren van het hoofd tot de voeten met modder overdekt. Het seizoen is tegenwoordig een nog verschrikkelijker vijand dan het vuur van de citadel, en weinig voorbeelden levert de geschiedenis van een beleg, waarbij een leger zoo geduldig aan den wil der diplomatie onderworpen en met zoo veel moed de guurheid van het seizoen getrotseerd heeft.» In hetzelfde berigt wordt vander gezegd, dat de werkzaamheden der artillerie thans nog meer inspanning dan in het begin van het beleg kosten, dat het vuur der citadel nog maar niets verminderd was. Hadden de Hollanders in hunne uitvalen al niet veel schade aan de werken van de genie toegebracht, zij konden met de hun eigene koelbloedigheid een onafgebroken vuur uit het klein geweer en met kleine stukken geschut achter hunne borstweringen onderhouden.

Nog gestadig vallen er, bommen en kogels in de stad, men telt reeds meer dan 70 huizen, die door dezelve min of meer beschadigd zijn geworden; eene bom is onder anderen neergekomen op het huis van den heer *Osy*, lid van de afgevaardigden en eene op dat van den burgemeester der stad, *Legrelle*. In Antwerpen begint men reeds zoodanig aan het gebulder van het geschut gewoon te worden, dat, zegt het *Journal de Commerce*, wij haast zouden vergeten te zeggen, dat belegeraars en belegerden sedert gisteren avond elkander krachtdadig met het kanon begroeten.

— Te Brussel zijn de contracten voor de fouragieren der fransche troepen vernieuwd geworden, onder andere daarbij bepaalde voorwaarden merkt men op, dat de onderneemers gehouden zijn de vivres voor denzelfden prijs te leveren, aan de andere fransche troepen, die nog in Belgie mogten komen.

«De generaal *Niellon*, heeft aan de chefs der korpsen zijner divisie eene dagorder gezonden, waarin hij zegt ter kennis gekomen te zijn, dat er bezoldigde lieden onder de troepen rondliepen, die valsche tijdingen zochten uit te strooijen, met oogmerk om moedeloosheid onder het leger te verspreiden. Het was de pligt der militairen dergelijke lieden aan te houden, ten einde die voor den krijgsvaad te regt te stellen. De generaal neemt voorts de gelegenheid waar, om in deze dagorder te verzekeren, dat de divisie *Sebastiani* de hollandsche vloot op alle punten verjaagd had, haar materieel van 'svijands vuur niets geleden had en haar verlies tot den 11 slechts in 1 doode en 2 gekwetsen bestond.

— Het voormalig lid der staten-generaal, meer bekend nog als geleerde en boeken-beminnar, de heer *C. van Hulthem*, is den 16 dezer te Gent aan een aanval van beroerte overleden.

Kerkelyke Staat.

ROME, 24 November.

Dingsdags den 20 november is er in vatikaan, in tegenwoordigheid van Zijne Heiligheid, eene algemeene congregatie der *ritus* gehouden over de heldhaftigheid der deugden van den eerwaardigen *Karel Caralta*, van den hertog van Andria, een Napolitaan, stichter van de congregatie der godvruchtige werklieden en van andere liefdadige instellingen.

— Donderdag den 22 november heeft de burggraaf *Vilain XIII* de eer gehad van bij den Heiligen Vader ten gehoor te zijn toegelaten, aan wien hij zijne geloofsbrieven als buitengewoon gezant en minister plenipotentiaris van den Koning der Belgen bij den Heiligen Stoel, heeft aangeboden.

Frankryk.

PARYS, 17 December.

De beraadslaging over het ontwerp van wet, waarbij een crediet zoude worden aangewezen, om op het plein der bastille een gedenkteeke aan de revolutie van Julij te stichten, heeft in de kamer van afgevaardigden tot levendige discussien, vooral tusschen den heer *Mauguin* en den minister *d'Argout* aanleiding gegeven.

— De heer *Portalis* heeft voorts gisteren op nieuw het voorstel ter tafel gebragt, dat in de vorige zitting door de gedeputeerden werd aangeaomen, doch door de pairs verworpen, om de viering van den 21 januarij af te schaffen.

— De beide St. Simonisten *Enfantin* en *Chonabier*, die onlangs wegens afzetterij tot eene gevangenisstraf veroordeeld werden, hebben zich in cassatie voorzien; doch hun beroep, hoer zeer door den bekwamen advokaat *Crémieux* verdedigd, is verworpen. De heer *Dupin* heeft in deze zaak als procureur-generaal het woord gevoerd.

— De heeren *Kersabios* en *Guilloré*, die beiden reeds voor eenige maanden door den krijgsvaad te Nantes veroordeeld werden, doch thans voor dezelfde misdaad, omdat het eerste vonnis wegens incompetentie vernietigd werd, voor het hof van assises te Blois te regt stonden, zijn op den 14 dezer met algemeens stemmen door de getworene vrijgesproken.

— Men leest in de *Quotidienne* het volgende:

Bordeaux, maandag 6 december.

Wij vernemen, dat de heer *Gintrao*, medicijn-doctor, vertrokken is om zijne zorgen aan H. K. H. mevrouw de hertogin van Berri, te besteden. Dit overhaast vertrek heeft groote ongerustheden omtrent den staat van gezondheid van H. K. H. doen geboren worden; wij zullen liefst gelooven, dat het gezag zich haasten zal om dezelve te doen verdwijnen en dat hetzelfde zal begrijpen, dat het zijn pligt is dagelijks een gezondheidsbulletin bekend te maken, omdat het deszelfs verantwoordelijkheid peldt.

— Men leest in de *Gazette* het volgende:

De graaf *Emmanuel de Brissac* moet den graaf de *Minars* te *Blaye*, bij de hertogin van Berri vervangen.

Belgie.

BRUSSEL, 18 December.

De deputatie uit de kamer der afgevaardigden heeft den 17 dezer het adres der kamer, in antwoord op de openings-redevoering, den Koning aangeboden; deszelfs antwoord was van den volgende inhoud: "het smart mij, dat de u bekende omstandigheden het mij onmogelijk hebben gemaakt, de uitdrukking van de gevoelens der kamer van afgevaardigden eerder te ontvangen. De tijd zal, hoop ik, het bewijs geven, dat 'slands wezenlijke belangen, in de onderhandelingen, waaraan wij de gewichtige gebeurtenissen, die thans vervuld worden, verschuldigd zijn, steeds met ijver en vastheid zijn verdedigd geworden. De kamer kan rekenen op mijn besluit, dat ik aan de bevolkingen, welke lot van het onze moet moet gescheiden worden, de waarborgen zal verzekeren, welke het traktaat van 15 november ten behoeve van personen en eigendommen heeft bepaald. Nimmer, mijne heeren, is de eendragt van alle burgers nimmer de overeenstemming van al de staatsmagten noodzakelijker geweest dan in de tegenwoordige omstandigheden. Daarin moet mijn gouvernement de kracht vinden om de moeilijkheden te boven te komen, die het nog bestemd is te ontmoeten op zijnen weg naar het doel, hetwelk 'slands belangen hetzelfde aanwijzen."

— Bij bevel van gevangenneming zijn gearresteerd, en naar het citadel te Gent, op last der militaire autoriteit, overgebracht, de heeren *de Steen*, voormalig uitgever van den *MESSAGER DE GAND*; *van Laake*, de tegenwoordige uitgever van dat blad; *Ch. Froment* en *de Couvreur de Maldeghem*; het mandaat tot gevangenneming houdt ook in het bevel tot arrest aan den advocaat *Medepenningen*, van de heeren *M. de Brialmont* en *Labroque*; de eerste en laatste waren afwezend en den tweeden kort te voren gewaarschuwd, is het gelukt te ontkomen.

— Het geweldig mortier, waarvan reeds overlang gesproken is, is uit Luik te Antwerpen aangekomen; in de heide van *Brescaet* is de proef genomen; deze mortier, wordt gezegd, 60 nederlandsche duimen middellijn te hebben, waaruit bommen van 500 nederlandsche ponden tot op eenen afstand van 1300 a 1400 ellen geworpen worden; de proeven waren met bommen geschied, die met zand waren opgevuld; dezelve zouden met kruid worden herhaald.

Verhaal van hetgeen den aartsbisschop van Parys, tydens de omwenteling in July, is overkomen.

Wij geven hier eenige uittreksels uit een nieuw werk van hetgeen betrekking heeft op mgr. den aartsbisschop. Dit werk heeft tot titel: *Chronyk van July 1830*, door den heer *Rozet*, 1831, 2 deelen in 8°. — Hetgeen wij thans mededeelen is getrokken uit het xii hoofdstuk, tweede deel. Deze bijzonderheden zijn nog niet bekend gemaakt en schijnen zeer authentiek.

Gedurende de dagen van juli was mgr. de aartsbisschop in zijn huis te *Conflans*, waar hij den zomer doorbrengt. Zaterdag den 24 had hij zich naar *Nenilly* begeven, om aan den hertog van *Nemours* en de prinses *Clementina* het Vormsel te bedienen. Maandag den 26, kwam hij te Parys om zijnen raad te presidenten; en de ordonnansen in den *Moniteur* gezien hebbende, zeide hij tot zijne grootvikarissen: *Dit alles is goed op het papier, maar laten wy onze hoofden goed houden.* Hij keerde des avonds naar *Conflans* terug en bleef aldaar de volgende dagen. Des woensdags bragt men in het hospitaal *Hôtel-Dieu* ongeveer 500 gekwetsten. De dragers spraken zeer kwalijk van den aartsbisschop; zij zeiden dat hij een deugenieet was, dat hij op het volk deed schieten, dat men hem moest dooden en dat men hem overal ginch zoeken. De heer *Caillard*, vaste geneesheer in het hospitaal en die tevens de geneesheer en de vriend van den aartsbisschop was, deze gesprekken hoorende, nam het besluit om naar *Conflans* te gaan ten einde den prelaat te waarschuwen. Hij vertrok donderdag morgen te voet, en bereikte de kant van de *Rappée*. Buiten de barrière vond hij benden volke, die op en afkwamen; intusschen kwam hij op het uur des ontbijts te *Conflans*, berigte aan mgr. den aartsbisschop hetgeen hij gehoord had, en kondigde hem aan dat hij zich ten spoedigste moest redden. De prelaat kon aan het gevaar geen

geloof hechten; de heer *Caillard* drong er op aan en voegde er bij dat hij zich moest vermommen. De *maire* van *Charenton* kwam en gaf denzelfden raad.

Maar waar zal men naar toe gaan? Mgr. den aartsbisschop wilde zijn bisdom niet verlaten. De heer *Caillard* bood hem aan om hem in het hospitaal te verbergen. De prelaat stemde er in toe om te vertrekken, maar hij verklaarde dat hij den *abbé Desjardins*, die hem de grootste dienst bewezen had en die een vader voor hem geweest was, niet zou verlaten. *Ik zal hem redden met my*, zeide hij, *of ik zal met hem sterven.* Men stelde hem intusschen voor dat de heer *Desjardins* geen gevaar liep, dat men niet van hem sprak en dat het moeilijker was twee dan eenen te redden. — De heer *Desjardins* verzocht ook den aartsbisschop om zich niet met hem te bemoeijen. De prelaat volhardde er bij om zich niet van zijnen vriend te scheiden. Zij vertrokken te zamen in eene calèche, en vertrokken den nieuwen weg van Parys over de nieuwe brug op de *Seine*, aan de barrière van de *Gare*. Aan de *Vefferie* aangekomen zijnde, werden zij omringd door eenen troep gewapende manschappen, die de poort openden en de bajonet velden op de borst van mgr. den aartsbisschop en zijnen grootvikaris. De prelaat zeide dat hij naar het stadhuis wilde gaan, en na een zeer vurig gesprek sloot een persoon op eene brutale wijze de poort, onder het uitbraken van de woorden: *Ga naar den duivel, zoo gy wilt.* Er is allen reden van te veronderstellen dat in deze brutaliteit eene welwillende bedoeling lag opgesloten.

Evenwel begreep de aartsbisschop, daar hij van alle kanten verzamelingen zag, dat er geen middel was om het hospitaal te bereiken. Hij maakte eenen omweg naar den kant der *Salpetière*. De deur van dit hospitaal was gesloten. De prelaat wendde zich tot den officier van den post, en zeide wie hij was, dat hij naar het hospitaal wilde gaan, maar dat de weg niet vrij was, en dat hij wenschte in de *Salpetière* te komen. De officier liet de deur openen, en kort daarna werd de wacht door het volk ontwapend. Mgr. de aartsbisschop werd door den aalmoezenier in zijn verblijf ontvangen. Een ieder herkende hem; de vrouwen kwamen zich aan zijne voeten werpen en om zijnen zegen vragen. Het was bewezen, dat de prelaat niet lang in deze vrijplaats kon blijven; doordien men wist dat hij er was en dat een jongeling hem aldaar zou gaan vermoorden. De heer *Serres*, geneesheer van de *Pitié*, geliefde hem wel te ontvangen. Des avonds tusschen 9 en 10 uren, begaf deze zich met zijnen vriend, de heer *Caillard*, naar de *Salpetière*, en spoorden zij mgr. den aartsbisschop aan om hen te volgen. De aalmoeseniers van het huis drongen er op aan dat de prelaat zoude blijven, en de armen, die zich op de plaats bevonden omringden hen. Hij had het kleed van den heer *Serres* aangebroeken, die hem den arm gaf en de heer *Caillard* begeleidde den *abbé Desjardins*. Daar men den heer *Serres* in dit kwartierkende, liet men hem doorgaan.

De uitkomst bewees dat men reden gehad hadt om mgr. den aartsbisschop niet in de *Salpetière* te laten blijven. — Zoo men waren in eene hinderlaag om den volgende morgen vroeg de *Salpetière* te ontsingelen, hetgeen zij inderdaad ten vier uren deden; zij wilden zich volstrekt van den prelaat meester maken. *Hy is er in*, zeiden zij; *wy weten het, men heeft hem gezien ingaan, zie daar zyn rytuig.* Men bekende dat hij er binnen gekomen was; maar men verzekerde dat hij er niet meer was en men voegde er bij dat een geneesheer uit het hospitaal hem had medegenomen. De bende maakte zich meester van zijn rytuig, hetwelk naar het stadhuis gebragt werd. Het gerucht verspreidde zich dus, dat mgr. de aartsbisschop in het hospitaal was en twee kweekelingen, tot dat huis behoorende, kwamen den heer *Caillard* aankondigen, dat men ten zijner eene huisvisitatie doen wilde. Zij verzochten hem om mgr. den aartsbisschop aan hun toe te vertrouwen, belovende hem goed te zullen verbergen; inderdaad men zou hem aldaar niet wesen zoeken.

De prelaat bragt drie dagen bij den heer *Serres* door, en werd aldaar met de aan zijn karakter en zijnen stand verschuldigde achting behandeld. De heer *Lisfranc*, ook geneesheer, en zeer liberaal, deelde in de zorgen van den heer *Serres*. In het hospitaal in *Pitié* vernam Mgr. de aartsbisschop uit de dagbladen, dat hij, zoo wel als de kanunniken op het volk had laten schieten en dat het aartsbisdom verwoest was. Na zijn vertrek van *Conflans* had zich aldaar een troep vertoond, komende van *Alfort* en kweekelingen der vee-artsenij-school bij zich hebbende, en stelden zich zeker voor om *Monseigneur* den aartsbisschop gevangen te nemen en hem naar *Vincennes* te brengen; en dreigden hem te zullen fusileren, indien men hun de poort ten van het gesticht niet dadelijk opende. — Hem niet gevonden hebbende begingen zij ongeregeligheden in het huis, dronken den wijn op, braken met geweld kasten en bureaux open en namen eene teleskoop en eene portefeuille mede. — Onder scheidene voorwerpen werden naar het stadhuis gebragt; de portefeuille werd aldaar onderzocht en men las de brieven. De heer *de Lafayette* deed later, op verzoek van den heer *de Quelen*, vruchteloze pogingen om hem de portefeuille te doen terug geven. Na het vertrek der lieden van *Alfort*, liet de *maire* van *Conflans* in het huis van den prelaat verzegelingen

den, ten einde het meubilair te bekomen. De meublen werden op verzoek van mgr. den aartsbisschop na verkoop van drie weken weggenomen.

Men had de goederen van Mgr. den aartsbisschop in een gedeelte van het stadhuis nedergelegd, naast die, welke aan den kardinaal de Rohan, in zijn ruitje te Vaugirard gearresteerd, ontnomen waren. De kardinaalshoed en het hoofdkeel van den kardinaal waren dus vermengd onder hetgeen aan den heer de Quelen toebehoorde, hetgeen zeggen deed, dat deze kardinaal in palleo was, en dat hij er reeds de teekens van had. Dit gerucht had geenen grond; Mgr. de aartsbisschop kon geen kardinaal zijn, omdat hij niet door het hof was voorgedragen. Men had ook zijn pallium genomen. Eenige dagen later zond hij den abbe Quentin, kanunnik, naar het stadhuis, om terug te eischen hetgeen zoo wel aan het aartsbisdom als aan Constanze toebehoorde.

Weldra vernam men dat het verblijf van den prelaat bij den heer Serres, geen geheim was, en men besloot om hem bij de nonnen van het gasthuis te doen overgaan door een beschot te doen openen, hetwelk haar verblijf van dat van den heer Serres afscheidt. Deze hewerking geschiedde zeer heimelijk in den nacht. Men stopte de opening weder dicht en plaatste eene kast voor dezelve; de nonnen verbergen den prelaat en den heer Desjardins in een naauw kamertje, hetwelk wochtig en koud was, met eene kruik water en eene flesch wijn; zij bragten aldaar den nacht door. Deze nieuwe vrijplaats was te dicht bij de eerste om eenige veiligheid aan te bieden; zij was alleen goed om tijd te winnen, ten einde eene andere te zoeken. Zaterdag, den 30 besloot de heer Caillard, denkende dat men geen vermoeden meer tegen hem had, om Mgr. den aartsbisschop naar het hospitaal mede nemen.

Des avonds wandelde hij met den heer Serres op de plaats de la Pitié, wachtende op het oogenblik om den gevangenen te doen ontsnappen. Zij zien den heer Geoffroy-St. Hilaire, hoogleeraar in den Plantentuin aankomen, die, geheel alleen zijnde, vol geestdrift scheen. *Wat scheelt u!* zeiden zij; *gy schynt woedend; ja, dat ben ik. Zoudt gy gelooven dat ik lieden gehoord heb, welke gerust zeiden: Men zegt dat de aartsbisschop in Parys verborgen is, men heeft ongelijk hem op te nemen, het is een hoofd, hetwelk men voor het volk moet laten rollen om hetzelfde te beletten anderen te vorderen... Kan men dat koelbloedig aanhooren? Wel nu! ik voor my, ik ben geen dweeper, ik ken den aartsbisschop niet, maar ik zou hem, indien hy zich aanbod, ten mynen huize verbergen: ja, ik zou hem verbergen. Ik ben uw man, zeide de heer Caillard hem bij den arm vallende. De aartsbisschop heeft twee dagen bij den heer Serres geageerd, maar hy is daar niet meer veilig; bedenk u: wilt gy hem in uw huis nemen? — Ik houd myn woord. Oogenblikkelijk lieten de beide geneesheeren den prelaat door eene achterdeur uit; en de heer Geoffroy de deur van het hekken op den hoek der straat de Buffon hebbende doen openmaken, traden zij alle daardoor binnen, gingen in den meneschijn door den tuin en kwamen door de kleine poort van zijnen tuin aan het huis van den heer Geoffroy. De heer Desjardins bleef in de Pitié, waar hij geen gevaar meer liep en den volgenden dag begaf hij zich naar de dames van St. Michael, waarvan hij de overste is en waar de eerwaardige geestelijke alle verzorgingen ontving, welke zijne jaren en zijn toestand vereischten.*

Maar Mgr. de aartsbisschop ten huize van den heer Geoffroy zijnde, deed zijn best om te beletten dat men het niet zoude weten. De hoogleeraar had den tijd niet gehad om zijne vrouw te waarschuwen; hij ging haar opzoeken en nam haar mede, zonder haar met iets bekend te maken. Zoodra mevrouw Geoffroy was binnengegreden, riep zij, de handen in een slaande en geheel beweegloos van verwondering uit: *O! myn God! monseigneur de aartsbisschop!* Daarna voegde zij met die edelmoedige goedheid, welke bovenal het deel der vrouwen is, er op eene levendige wijze bij: *Ik begryp wat het is. Ik zal monseigneur bedienen, ik zal alleen in zyne kamer komen en ik sta voor het geheim in.* De prelaat bleef oogenoeg veertien dagen in dat huis, waar hij met de nitgerochtste en eerbijdigste verzorgingen overladen werd. Hij bragt de avonden door met het maken van plansal voor de gekweteten met het huisgezin Geoffroy, vervolgens wenschte hij zich wederom te vereenigen met zijnen vriend, den heer Desjardins, bij de dames van St. Michael.

Hij was ten huize van den heer Geoffroy, toen, op den 2 augustus, de hertogin van Orléans in het hospitaal de gekweteten van julij kwam bezoeken. Terwijl zij de zalen doorwandelde, nam de heer Caillard de vrijheid haar een klein briefje in de hand te steken, waarop hij geschreven had: *De hertogin van Orléans wordt eerbiediglyk verzocht een vry geleide te vergunnen aan den aartsbisschop van Parys, wiens leven in gevaar is.* De prinses las hetzelfde en gaf aan den heer Caillard een teken om niets te zeggen. Alvorens te vertrekken, liet zij hem roepen om het adres van den prelaat van hem te vragen. De doctor achtte zich niet geautoriseerd om den heer Geoffroy-St. Hilaire te noemen, en gaf het adres van den heer Serres. In den loop van den dag kwam een agent van politie hem uitnoo-

digen, die zich aan den prelaat te hegeven. Deze ziede tot hem, dat hij het ware verblijf van Mgr. den aartsbisschop niet had opgegeven, dat hij niet bij den heer Serres was, dat het intusschen noodzakelyk was zijne verblijfplaats juist te weten, om voor zijne veiligheid te kunnen waken. De heer Caillard vroeg de tijd om de personen, welke aan den prelaat eene vrijplaats hadden aangeboden, te kunnen raadplegen. De prelaat drong er sterk op aan, hij moende meer vertrouwen te moeten hebben. Mevrouw de hertogin van Orléans was zeer ongerust, en hij had bevel om des avonds niet naar het Palais-Royal terug te keeren, dan na maatregelen voor de veiligheid van Mgr. den aartsbisschop te hebben genomen. De heer Caillard vertroouwde op de opregtheid van den heer Girard (de l'Air), noemde den heer Geoffroy-St. Hilaire en alle voegzame maatregelen werden terstond genomen. Eenige dagen daarna ging de prelaat de hertogin bedanken voor het belang, hetwelk zij in hem gesteld en voor de zorgen, welke zij voor zijne veiligheid gedragen had.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

48. * * Is van de pers gekomen bij de geb. LANGENHUYSEN te 's Bosch.

PSAEM XLV.

OM DEN GEWENSCHTEN VREDE VAN DEM HEMEL AF TE SMEEKEN.

Voorgescreven door den hoogwaardigen Heer HERRARD DEN DUBBELDEN, Administrator Apostolicus van het Bisdom van 's Bosch, om op alle Zon- en Feestdagen onder het lof gezongen te worden.

In het latijn gedrukt op klein mediaan papier in hetzelfde formaat en letter als de gewone zangboeken. Prijs 5 cents.

Bij dezelve zijn ook te bekomen de volgende geneeskundige Werken:

- 1°. VAN SWIETEN en VAN DER HAAR; Geneeskundig Handboek, bevattende de aard, kenmerken van onderscheidene ziekten, benevens de opgave der geneesmiddelen tot verbetering en herstel derselve, naar den 6den druk, op nieuw uitgegeven. prijs f 1-25.
- 2°. CONRADI, Handboek der bijzondere Pathologie en Therapie, door STOKVIS jr., uit het hoogd. vertaald, 1ste dl. 1ste stuk, bevattende de inleiding en het leerstuk der koortsen, prijs bij intekening f 1-50.
- 3°. LUIGI ANGELI VAN IMOLA; De jonge arts aan het ziekbed, naar het hoogd. van Dr. CHOLEANT, door Dr. A. MOEL, 2de onveranderde uitgave. Prijs f 1-40.
- 4°. GUYTON-MORVEAU, Verh. over de middelen om de lucht te zuiveren, naar het fransch, door A. VAN STIPRIAAN LUISCRUS, Med. Doct. Prijs f 1-80.
- 5°. Dr. J. WENDT, de venerische ziekten in al hare wijzigingen en gedaanten, naar het hoogd., door Dr. POOL en met aanmerkingen door W. F. BUCHNER, Med. Chir. en Stads Doct., te Gouda, 2de Uitgave, prijs f 2-80.

BEKENDMAKINGEN.

UIT DE HAND TE KOOP.

- 49. * * Eene FORTE-PIANO van VILF O C T A V E N, tegen eenen matigen prijs. Te bevragen met franco brieven, onder de lett. L, bij de Drukkers dezer.
- 50. * * Bij eeneu Koopman te 's Bosch, wordt gevraagd iemand van genoegzame bekwaamheid om op een K A N T O O R mede B E H U L P Z A A M te zijn, bij voorkeur het vak van T A B A K kundig. Adres onder de letter B, bij de Drukkers dezer.

51. * * De Notaris **MOLHUYZEN**, residerende te *Vught*, heeft provisioneel verkocht:

Eene **HOEVE**, bestaande in een **HUIS, STAL, SCHUUR, SCHOP, HOF** en **VOORPOETING**, te *Esch*, op het Overende, met 6 Perceelen **TEEL** en **WEILAND** aldaar en onder *Vught*, groot te zamen 6 Bunders.

Twee Perceelen **HOOILAND**, in het Halsbroek en Boschveld, ieder groot 1 Bunder.

In Huur over 1833, voor 6%, rijk Rogge.

Vier zakken **BOEKWEIT**, f 55.- voorlijf en 500 Nederlandsche Ponden **STROO**: het Schaarhout reendeert om de 5 jaren f 250.- is Ingezet met de Slagen in Massa f 1895.-

In Perceelen . . . . . f 1910.-

De finale Verkoopning zal geschieden te *Bosch*, ten Huize van de Kinderen van **HEEWIJK**, op Maandag den 31 December 1832, des namiddags precies om twee ure. Informatien te bekomen ten Kantore van gemelde Notaris.